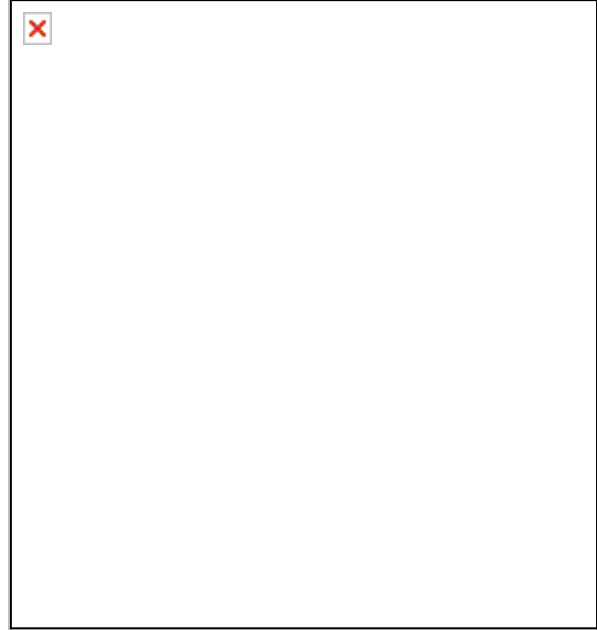

Kitap kurdunun imtihanı karısıyla

Sahafların ve koleksiyonerlerin nadir kitaplar ve/veya dergiler uğruna yapamayacağı çılgınlık yok diyor araştırmacı Rıfat Bali. Uzun yıllardır topladığı sahaflar ve kitap koleksiyonerleri hakkındaki haber ve makaleleri 'Türkiye'de Kitap Koleksiyonerleri ve Sahaflar' adıyla kitaplaştıran Bali'nin kendisi de son 7-8 yıldır kitapçılık ile ilgileniyor ve yurtdışındaki kütüphanelere tedarik hizmeti veriyor. Son on beş yıldır da araştırmalarda kullanmak için kendisine gereken kitapları topluyor. Bugün 12 bin nüshalık bir kütüphanesi olan Rıfat Bali sektörün her iki yönüne de vakıf. Eskinin 3-4 dil bilen, hangi müşterinin hangi kitapla ilgileceğini bilip ona göre kitap saklayan sahaflarını, karısı kızsı da bir türlü sahaflardan çıkamayan, nadir bir kitap gördüğünde rengi kaçıp eli titremeye başlayan kitapseverlerini Bali'nin kitabında bulmak mümkün. Rıfat Bali ile günümüz koleksiyonerlerini konuştuk.

KOLEKSİYONERLER YENİ ZENGİNLER

Rıfat Bali, önceden ünlü şarkiyatçıların bile kitaplarında bahsettiği Beyazıt Sahaflar Çarşısı'nın şimdi sadece ders ve sınavlara hazırlık kitaplarının satıldığı alelade bir piyasa çarşısı durumunda olduğunu söylüyor. Günümüzde sahafların ilgi görmeye devam etmesini ise 1980 sonrası genelde antika eşya, özelde kitap koleksiyonu yapan veya araştırmaya hevesli olan yeni bir varlıklı neslin ortaya çıkmasına bağlıyor Bali: 'Bu bence Batı'da, özellikle, ABD'de, benzeri varlıklı sınıfların gelişimini örnek almış yeni bir nesil. Toplum içinde bir yer edinmek, ön plana çıkmak için sadece para ile ölçülebilen varlıkların yeterli olmadığının fark eden bir nesil. Bunun için de adlarıyla anılacak kütüphaneler, koleksiyonlar ve özel müzeler kurmaya başladılar. Bunlar arasında, çok az sayıda da olsa, varlıklı ailelerin genç kuşaklarından bazı fertlerine de rastlamak mümkün.' Rıfat Bali, Türkiye'de komple kütüphane satın alabilecek ve layık olduğu bedeli ödeyebilecek kurum sayısı çok fazla olmadığı için bazı

koleksiyonların çok daha geniş bütçelere sahip yabancı araştırma kütüphanelerine gittiğini söylüyor.

Kitapla hava atılmıyor

Ülkemizde varlıklı kitap koleksiyonerlerinin sayıca az olduğunu da ifade eden Bali, bunun sebebini varlıklı insanların kitaplara ilgisinin az olmasına bağlıyor. Kitap koleksiyonerliğinin antika obje, resim, tesbih, hat koleksiyonu yapmaya benzemediğini çünkü onları sergileyip insanları etkileyemeyeceğinizi anlatan Bali, bu nedenle seksenli yılların sonlarına doğru koleksiyonerliğe adım atan ailelerin ve iş âleminin önde gelen isimlerinin kitap koleksiyonerliğine fazla ilgi göstermediklerini düşünüyor. Bali, 'Geçici bir süre ilgi gösterenler oldu ancak onlar da birkaç yıl sonra koleksiyonlarını tasfiye ettiler. Kitap koleksiyonerliği nadir kitaplar hariç, çok büyük servet sahibi olmayı da gerektirmez. Bu nedenle kitapta bahsi geçen koleksiyonerlerin tamamı, Ömer Koç hariç, mütevazî imkânlarla sahip kitapseverler' diyor.

GAYRİMÜSLİM KÜTÜPHANESİ YOK

Rıfat Bali, 1950'lere 60'lara kadar hayatta olan koleksiyonerlerden bir grubun Batı dillerinde (Fransızca, İngilizce) ve Rumca, Ermenice kitap toplayıp kütüphane oluşturdıklarını söylerken, sebebini de bu grubun İstanbullu gayrimüslim aileler olması olarak gösteriyor. Bir ikinci grup ise yazma ve matbu eserleri toplayan Müslüman aileler ve aydınlar. Bali bugün gayrimüslimler arasında kayda değer kütüphanelere sahip olan aileleri göstermenin çok zor olduğunu da söylüyor.

Sahafların mezarları bile ayırır

Kitapseverlerle sahaflar arasında da tatlı bir sürtüşme söz konusu. Rıfat Bali, 'Her iki taraf birbirini tamamlıyor ve birbirine muhtaç. Dolayısıyla birbirleri hakkında nükte türünden iğnelemeler dışında ciddi bir sürtüşme mevcut değil' diyor. Ancak kitap kurtları çok çekmiş olacak ki, kitapta geçen yazılarda, kitapseverlerin asırlar süren bedduaları sonucu sahaf esnafının Osmanlılar zamanında mezarlarının bile ayrıldığı söyleniyor. Reşat Ekrem Koçu cellatlarla sahafların mezarlarının Eyüb'e giderken yolun üst tarafında olduğunu yazmış. 'Sahaf-ı bi insaf' tabiri sinirlenen kitap meraklıları tarafından bugün de kullanılıyor. Kitapta yer alan Sibel Kilimci'nin haberinde Dr. Sacit Kutlu 'sahaflar mutlaka kazıklar' diyor. Kutlu, 'Sahaflar hem dostlarım hem düşmanlarım, onlarsız bu iş olmaz. Kimileri size kurban gözüyle bakar insanı yakaladığı zaman sadece parasal yönden değil başka yönlerden de gaddarlık yaparlar. Bilerek üzerler. Kitabı size gösterir ama 'satılık değildir' der. Bu yapabileceği en büyük kötülüktür' diyor.

Değerini bilen de zor bilmeyen de

Kitapta yer alan söyleşilerden biri de Yavuz Selim Karakışla'nın Sahaf Sami Önal ile yaptığı. Sami Önal iki kişiden kitap satın almanın çok zor olduğunu söylüyor; Kitabı çok iyi bilenden ve hiç bilmeyenden. Önal, 'Çok iyi bilen insanlar kitaplarını seviyorlardır, kitaplarının 'gerçek' değerini biliyorlardır. Özellikle ticarete de uzak kişilerse, bir dükkanda kitaplar nasıl alınır satılır, yüzdesi kaç olmalıdır, bu dükkanın kirası ve giderleri nelerdir hiç düşünmezler. Bütün bunları hesap etmeden, 'bu kitap senin rafında on lira sekiz liraya alacaksın' derler. Kitabı hiç bilmeyen insanlar da ellerindeki kitabı, özellikle kitap bir de Osmanlıca ve hatta el yazması bir şey filan ise, son derece değerli zannederler. Zannediyor ki her Osmanlıca kitap büyükdeğer taşıyan Müteferrika baskısı gibi önemli bir kitaptır. Veya zannediyor ki elindeki öyle mühim bir hattatın elinden çıkmış bir elyazmasıdır. Elimizde dedemizden kalma çok çok değerli bir kitabımız var diyor. Sonra bir iki kat naylon poşete sardıkları kitap çıka çıka 1927-28'li yılların sıradan bir okul kitabı. İzah edersiniz, kitabın onların tahmin ettiği gibi ticari açıdan büyük değer taşıyan bir şey olmadığını anlatırsınız, karşınızdaki size güvenmez. Eski yazıyı da bilmediği için onu aldatıp kitabı ucuza kapatmak istediğiniz vehmine kapılırlar. Bu nedenle, kitap satanlarla sahaflar çoğu zaman birbirlerine 'yamuk' bakarlar.'

Fasulye getir sevda hikayesi götür

Kitapta yazısı yer alan Seyfettin Sağlam Darendeli bir meçhul kitapçıdan söz ediyor. 'Darendeli kitapçılar İstanbul'dan aldıkları halk kitaplarını tahta bavullara doldurup eşeklerinin sırtlarına yükler, bütün Anadolu'ya kuş uçmaz kervan geçmez dağ köylerine kadar gider kitapları bazen parayla çoğunlukla da buğdayla, balla, fasulyeyle değiştirirlerdi. Kitaplara bakanları süzdükten sonra hemşerim sevda hikayesi mi yoksa dövüşlü mü arıyorsun diye sorarlardı. Eski bakır, kayısı çekirdeği, buğday mısırla da kitap değiştirdiği oluyordu'

Kitaplar kuma gibidir

Kitapta kitap meraklılarının eşleri ile olan imtihanları ise şöyle anlatılıyor: 'Genellikle hanımlarından pek korkarlar. Yoksa hanımları onların kitapçı dükkanlarına veya sahaflara gitmelerini yasaklarlar. Zaten bu yasak yıllar önce konmuştur. Yani sahaflara izinle gelmezler, ama pek de renk vermezler... Dükkanın birinde Takaüt Rıza efendinin yirmi gün önce öldüğü ve cenazesinin memlekete götürüldüğü rivayet edilir. Hemen kitaplarının ne olduğu sorulur. Kocasının kitap almasından pek memnun olmayan karısı, cenaze evden çıkar çıkmaz, kocasının birinci karısı ve kendisinin kuması olan kitapları evden sepetlemiştir. Böylece dünyanın en tatlı şeyi olduğu söylenen intikam alma zevkini tatmıştır. Artık ev genişlemiş toz alma derdi ortadan kalkmıştır'

Davutoğlu sıkı koleksiyoner

Rıfat Bali günümüzün ünlü bir koleksiyonerinin de Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu olduğunu söylüyor. Davutoğlu, 2011 yılında Washington ziyareti

esnasında da Maryland'da bulunan Back Creek Books kitabevini ziyaret etmiş ve buradan 2 koli kitap satın almış. 2009 yılında ise Slovenya'nın başkenti Ljubljana'yı ziyaretinde de nadir kitap satan Trubarjev Antikvariat Kitabevi'nde 2 saat kalarak 15 kitap satın almış. Davutoğlu sadece yurt dışında değil Türkiye'de de sahafların müdavimiymiş.

Kaynak:<http://yenisafak.com.tr/pazar-haber/kitap-kurdunun-imtihani-karisiyla-02.06.2013-528700>